

มีธรรมเป็นที่พึ่ง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

จะนั่นเวลาห้วงอยู่ ถ้ามันเสียแล้วเราแยเลย เราต้องตะโกนไ้ แล้วมันตะโกนมา ๒๐-๓๐ ปี เมื่อก่อนเกร็งไม่ใช่เกร็ง มาอยู่โพธารามใหม่ๆ เวลาหลวงตามา มันมีไ้ไ้ไ้ ใช้ ท่านแซว เหน...กรรมฐานมีอย่างนี้ใช้ด้วยหรือ ท่านไม่ให้ใช้ ก็เลยนั่งตะโกนเอา จนเสียงแหบเสียงแห้ง ตะโกนเอาจนเสียงดับเลยเมื่อก่อนนะ เพราะกลัวเขาจะไม่ได้ยิน

แล้วตอนนี้คุยกับพวก เขาเป็นโหมกไ้ เขาเลยแนะนำ ว่าหลวงพ่อ เวลาพูดนะ ต้องเปิดเสียงดังนะ ให้เสียงกลับมาที่หู แสดงว่าเราพูดอยู่ ถ้าพูดแล้วเสียงหายไปเลย เราต้องตะเบ็งไปเรื่อย ๆ โหมกเขานั่งพูดอย่างนี้ได้ ๓ วัน แล้วพูดไปเรื่อย ๆ ได้ ๓ วัน ไม่งั้นเขาเป็นอาชีพโหมกไม่ได้

จะนั่นเขาถึงเคย พวกนี้เขาจะคอยแนะนำ แต่เขาไม่คิดเหมือนเรานะ เวลาเรา เทศน์ ถ้ามันไม่ออกมาจากนี้ มันไม่ได้หรอก เรามานั่งนี่ก็อยู่อย่างนี้ ไม่ได้หรอก ที่นี้ เวลามันไหล เวลามันไหลนี้เหนื่อยมาก

เราถึงซึ่งมาก ไม่ใช่วัดรอยเท้านะ เวลาหลวงตาพูด หลวงตาท่านบอก ท่านไม่ได้ วัดรอยเท้าหลวงปู่มัน ไม่ได้วัดรอยเท้าครูบาอาจารย์ เราก็ว่าอย่างนั้น เวลาท่านพูดวันๆ ไม่ทำอะไรเลยนะ เหนื่อยฉิบหายเลย อ้อ...จริง เวลามันเทศน์มันไปหมดเลย วันๆ ไม่ได้ทำอะไรเลยนะ แต่เหนื่อยมาก เหนื่อยสุดๆ เลย

มันไปฟังในซีดี เพราะเราพูดในซีดีไ้ วันหลังกูแก่มึงก็ฟังเทปละ นั่นก็สะอีก เลยนะ เพราะพวกเราส่วนใหญ่แล้วคิดว่าถ้าครูบาอาจารย์ไม่อยู่แล้วนะ เวลาฟังเทศน์ อยู่ก็ฟังแล้วก็จับผิด ไม่ดี ๆ วันหลังไม่มีแล้วมึงจะรู้จัก เวลาไม่มีแล้วก็นั่งมองหน้ากันนี้ ไ้ ไปวัดไหนก็นั่งมองหน้า ถึงเวลาที่พาสวดมนต์ ปากกล่าวถวาย ครึ่งวันนะ พอถวาย

เสร็จก็กลับบ้านได้ พวกกล่าวถวายเป็นวันเลย พิธีกรรมทั้งนั้น (ได้ใหม่ ได้ยัง ได้แล้ว เอาเลยละ ให้ครึ่งชั่วโมง ประเดี๋ยวเรามีนานละ)

อย่างพวกเรา ถ้ามันมีที่พึ่งเห็นใหม่ มันนอนใจ โธเราฟังนะ เมื่อวานหลวงตา ท่านพูดบอว่า หมายถึงว่าช่วงท้ายของท่าน ท่านบอกว่าเวลาหลวงปู่มันเสียแล้ว ไปนั่งอยู่ที่ดินหลวงปู่มัน นั่งอยู่ที่ศพนั่งรำพึงอยู่หลายชั่วโมง จนกว่าจะออกบิณฑบาต พระต้องมาสะกิดไปบิณฑบาตละ มันหมดที่พึ่งไป

เวลาท่านรำพันขึ้นมา เพราะคนเราจะรู้จักนิสัยของตัวเอง เว้นไว้แต่คนที่ไม่เอาไหน อย่างเช่น เราเป็นคนที่ไม่เอาไหน เราจะไม่วอมรับความคิดเราเองเลย เราจะว่าเราถูกหมด คนที่ไม่มีพื้นฐาน คนที่ไม่เอาไหนนะ มันจะเข้าข้างตัวเองทั้งนั้นเลยว่าเราเป็นคนดี เราเป็นคนดี

แต่ถ้าคนที่มีความรู้พื้นฐาน มันจะยอมรับตัวเอง ว่าตัวเองเป็นคนที่แข็งแกร่ง เป็นคนที่อ่อนไหว เป็นคนที่มีจุดยืน แล้วท่านไปพูดล้าพังกกับตัวเองไป เวลาหลวงปู่มันเสีย ท่านรำพึงกับตัวเองนะ เราก็เป็นคนที่ไม่ฟังใครเลย เราก็เป็นคนที่ยอมรับคนนี้แสนยาก

ในปัจจุบันนี้ก็ยอมรับว่าครูบาอาจารย์ ยอมรับหลวงปู่มันมาก แล้วบัดนี้หลวงปู่มันก็ตายทิ้งไปแล้ว ตายทิ้งคือทิ้งเรานะ ท่านก็ตายทิ้งเราไปแล้ว แล้วเราจะหวังพึ่งใคร โอ้ยนั่งรำพัน รำพันเลย แล้วบัดนี้เราจะพึ่งใคร แล้วบัดนี้เราจะพึ่งใคร แล้วใจดวงนี้มันจะยอมลงใคร แล้วใครมันจะมีเหตุผลที่มาพูดให้ใจดวงนี้ยอมรับ นั่งรำพึงรำพันเลย นั่งรำพึงรำพัน

เพราะอะไร เพราะคนยังไม่เสร็จกิจ แต่ถ้าคนเสร็จแล้วนะ มันก็เคารพบูชาไปอีกอย่างหนึ่ง ถ้าคนเสร็จกิจแล้ว อย่างพวกเราเวลาเรากราบไหว้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เราซึ่งใจอย่างไร

ใครเคยเจอพระพุทธเจ้าบ้าง พระพุทธเจ้าตายมา ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้ว ใครเคยเห็นพระพุทธเจ้าบ้าง แล้วเคารพพระพุทธเจ้าทำไม อ้าว เราเคารพพระพุทธเจ้าทำไม เราเคารพพระพุทธเจ้าเพราะพระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมเป็นศาสดาและวางธรรมวินัยไว้ แล้วธรรมวินัยเป็นศาสดาของเรา เป็นผู้ชี้นำชีวิตนะ

เวลาพระอนันท์ เวลารำพึงถึงพระพุทธเจ้านะ “ดวงตาของโลกดับแล้ว” คำว่า ดวงตาของโลกเห็นไหม คูณ ถ้ามันไม่มีแสงสว่างเลย เพราะพระอาทิตย์ขึ้นเห็นไหม มันสว่างไปหมดเลย ดวงตาของโลกให้แสงสว่างกับสังคมกับโลกทั้งหมดเลย ดวงตาของโลก ใครมีความทุกข์ใจ ใครมีความลึกลับสงสัยสิ่งใด ก็ไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหมดเลย ดวงตาของโลกชี้นำชีวิตพวกเราได้ทั้งโลกหมดเลย นี่ใจคนที่เข้าใจ คนที่มีคุณธรรมในหัวใจ

ดวงตาของโลกดับแล้ว แล้วเราจะพึ่งใคร ก็เหมือนเราอยู่ในที่มีดบาดหลังตา คล่าไปสิ ทีนี้เวลาจิตถ้ามันเข้าใจใจของเราเห็นไหม เวลามันลง ครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่งของเรา แล้วครูบาอาจารย์ที่พึ่งของเรา ครูบาอาจารย์ที่ดีก็มี

ครูบาอาจารย์ที่สักแต่สร้างสถานะว่าเป็นครูบาอาจารย์ก็มี ใช้อย่างนี้นั้นอยู่ที่ เวิร์กกรรมนะ เวิร์กกรรมนะ เรากลับไปเห็นอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ดี เห็นครูบาอาจารย์ที่สถาปนาตัวเองไป แต่มีคุณธรรมหรือเปล่า ถ้าไม่มีคุณธรรม มันชี้นำเราไม่ได้ มันชี้นำเราไม่ได้หรอก แต่กิริยาภายนอกเห็นไหม กิริยาภายนอกถือว่าเป็นครูบาอาจารย์

คูณ อะไรนะ สันตกายที่ในสมัยพุทธกาลนะ พระบอกองค์นี้เป็นพระอรหันต์ โอ้โฮ... สงบเสงี่ยมมากนะ โอ้ย เรียบร้อย เรียบร้อยมากเลย ใครๆ ก็ว่าพระองค์นี้เป็นพระอรหันต์แน่นอนเลย ก็เลยไปรายงานพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ พระพุทธเจ้าบอกว่า “ไม่ใช่” “ไม่ใช่” อดีตชาติเคยเป็นราชสีห์ ๕๐๐ ชาติ เวลาราชสีห์มันจะนอนมันจะมีสติมาก กิริยาเขาจะสงบเสงี่ยมมาก ไร่เราก็เข้าใจว่ากิริยาที่มารยาทสวยงามเป็นพระอรหันต์ ทุกคนเชื่อกันอย่างนั้นเลยนะ

แต่เวลาในสมัยพุทธกาลนะ มีพระอรหันต์องค์หนึ่ง ท่านเป็นคนแบบ จะว่ายิ่งกว่าเรา ไปเจอใครนะ “ไอ้ถ่อยๆ” ไร่เราเรียกขานว่านิสัยเรานะ นิสัยเราชอบพูด กู-มึง คำว่า กู-มึงนี่พูดแล้วมันซึ่งใจเรา มันพูดแล้ว เออ กูเรียกเราถูกต้อง ถ้าเป็นท่านเป็นผมก็พูดได้อยู่ แต่ในความรู้สึกเราแบบว่ามันมารยาท

มารยาทถ้าภาษาเราก็คัดจจริต ต้องคัดจจริตนิดหนึ่ง คุณ คุณ ถ้า มึง ไอ้โฮ...ใช้ได้เลย มึงไปไหนมา กับ คุณไปไหนมาเห็นไหม ก็เราก็คิดว่าเป็นภาษาสมมุติใจ ก็มันเป็นภาษาบัญญัติที่เขาสมมุติขึ้นมา โลกเขาเรียกกันนั้นนะ ครับ ผม คุณ แหม มันฟังดู

สละสลวย มันฟังแล้วมันดูๆ ก็เขาก็บัญญัติขึ้นมาเหมือนกัน ญินเขาก็บัญญัติขึ้นมา มีงก็บัญญัติขึ้นมา แต่มันเป็นศัพท์ แต่เวลาพูดแบบนี้ปั๊บ ไม่ได้นะ

โธ...ในสมัยพุทธกาลนะ ขณะที่พวกโยมผู้หญิง ศรัทธาพระพุทธเจ้ามากเป็นญาติ แล้วเวลาไปกราบพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าเรียกน้องหญิง เรียกน้องหญิง ร้องให้เล่นนะ น้องหญิงเขาถือมันแบบว่าไกลกันมากไง ภาษาเห็นไหม คำว่าน้องหญิงไกลกันมาก เดียวนี้น้องหญิงกลายเป็นคนใกล้ชิดแล้วนะ ภาษามันเปลี่ยนไป

อยู่ในพุทธกาลนะ อยู่ในพระไตรปิฎกไปอ่านเจอ ญาติสนิทพระพุทธเจ้าไง แล้วไปถึงน้องหญิงๆ มาทำไม โอ๊ย...คืนพราดๆ เล่นนะ หว่าพระพุทธเจ้าพูดแบบว่าห่างไกลไง ไม่ยอมรับ ภาษาสมมุติเนี่ยะ มันการณ์หนึ่งเวลาหนึ่ง มันเปลี่ยนไปอีกอย่างหนึ่งเลย แล้วเวลาพูดแบบนี้ปั๊บ มีคนเขาพูดกันว่า เราพูดใช้ไม่ได้

สมัยพุทธกาลเหมือนกัน มีพระองค์หนึ่งไปเจอคน ไอ้ถ้อย ไอ้ถ้อยไปไหน พระอรหันต์นะ ไอ้ถ้อยมาแล้วหรือ ไอ้ถ้อยไปแล้วหรือ อันนี้มันมีวันหนึ่งเขาแบบว่ามีพ่อค้าเขาขายดีป्ली ก็เอาดีป्लीเดินสวนทางมา ก็มาเจอพระองค์นี้พระอรหันต์ใจ ก็บอก ไอ้ถ้อยไปไหน ไอ้โยมคนนี้ก็โกรธ แล้วไอ้ถ้อยไปไหน มันก็ถามพระมิ่งไอ้ถ้อยไปไหน พระอรหันต์ท่านก็ไม่มีอะไร ท่านพูดภาษาท่าน ท่านพูดไม่มีอารมณ์ไง

แต่ไอ้พ่อค้าดีป्लीมันโกรธ ว่าพระพูดไม่เพราะ พระมาเรียกโยมไอ้ถ้อยได้ยังไงไร ก็สวนกลับเลย แล้วไอ้ถ้อยไปไหน ท่านถามว่าไอ้ถ้อยมีงไปไหน โยมก็สวนกลับ แล้วไอ้ถ้อยไปไหน ก็ยังไม่รู้ละ ก็เอาดีป्लीไปขาย พอเปิดดีป्लीออกมา ดีป्लीกลายเป็นจีหนูหมดเลย ดีป्लीกลายเป็นจีหนูหมดเลย

แล้วเราทำนาทำไร่ทำสวนมาขนาดไหนเก็บมาตากแห้ง แล้วก็จะเอามาขาย เวลาเอามาเป็นดีป्लीหมดนะ แล้วบรรทุกมาก็ยังเป็นดีป्लीอยู่ แต่พอมาเปิด พอเจอไอ้ถ้อยไปทีเดียว ไปเปิดกลายเป็นจีหนูเลย

ทีนี้พวกชาวสมัยนั้น คนมีปัญญามันมีใจ ก็ถามว่านี่เพราะอะไร ที่เดินมาเจอใครบ้าง ก็นึกได้นะ ว่าเจอไอ้ถ้อยทีเดียว อย่างนั้นไปขอมาไอ้ถ้อยซะ นี่มีจริงๆ นะอยู่ในพระไตรปิฎก พระไตรปิฎกเราอ่านมา ๒ รอบ ก็กลับไปหาพระองค์นั้นนะ ไปขอมา

ลาโทษ ว่าที่พูดไปก็ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ที่พูดไปนี้ก็ด้วยข้าน้อยเป็นแบบว่าคนโง่ คนไม่ทันการณ์ ไปขอขมาลาโทษ กลับมาถึงจี๊หนูกลายเป็นคิปลีอย่างเดิมเลย จี๊หนูเลย กลายเป็นคิปลีเลยนะ

ไปไหนก็ไอ้อ่อยๆ ไอ้เราก็มองไอ้...คนหยาบ คนหยาบขนาดนี้เป็นพระอรหันต์ได้อย่างไร ไม่เข้าใจหรอก แล้วไปหาสันตกาย ไอ้โฮ...เรียบร้อยมาก ไปไหนนี่ไม่ขยับเลยนะ ไอ้โฮ...สุดยอดมาก พระพุทธเจ้าบอกว่า “ไม่ใช่”

นี่เราจะบอกว่าใครถ้าสถาปนาเป็นอาจารย์เรา แล้วเราไปอยู่กับครูบาอาจารย์อย่างนั้นนะ แล้วเราจะได้อะไร เราก็ได้อยู่กับกิริยามารยาท แล้วอย่างพวกจริงๆ เราสังสารตรงนี้มากนะ สังสารที่ว่าพวกเราไม่มีทางรู้ได้เลยว่า อาจารย์องค์ไหนเป็นอาจารย์จริงและอาจารย์ไม่จริง เรากล้าพูดว่า โยมรู้ไม่ได้เลย เพราะอะไรรู้ไหม

เพราะตอนที่เราบวชใหม่ๆ เรารู้ไม่ได้เลยเหมือนกัน เราก็ไปโดนหลอกมาเยอะเหมือนกัน เราเป็นพระหัวโล้นๆ ด้วย บวชแล้วด้วย ธุดงค์ด้วย มีบาตรบริจารไปอยู่กับท่านเลยด้วย ยังไม่รู้ว่าใครจริงใครปลอมเลย เพราะท่านพูดมาเราไม่มีวุฒิภาวะที่จะรู้ได้ ถ้าพูดมายังอย่างเรานักวิชาการนะเสร็จเลย เพราะอะไรนะ เพราะพูดคำไหนก็พระไตรปิฎกคำนั้นเลย เหมือนพระไตรปิฎกเปียบเลย คำรำนี่ไม่เคลื่อนเลย ตรงเปียบเลย คำราชัดๆ เลย แล้วเวลาพูดมาเราก็เชื่อไปเต็มๆ เลย ปฏิบัติไปแล้วนะไม่ได้เรื่อง

แล้วเวลาเราไปเจอของจริงของเรา เวลาติดเห็นใหม่ เวลาเราภาวนาแล้ว เราคิดว่างหมดเลย ปล่อยหมดเลย กว้างแบบโยมนี่แหละ กว้างแบบขีลย่นน้ำ ว่างๆ ว่างๆ เพราะอะไร เพราะตอนนั้นเราเขาก็บอกว่าอวิชชาดับจะเป็นพระอรหันต์ใช่ไหม เราศึกษามาแล้ว เราก็อยู่กับความสงบจิตใจสติพร้อมหมดเลย ไอ้ มันคิดเองนะ อวิชชาดับ เพราะในตำราเขาเขียนไว้อย่างนั้น ว่าอวิชชาดับแล้วต้องเป็นพระอรหันต์

ทีนี้พอจิตมันว่างหมด มันปล่อยหมด ก็ว่าเราถือว่ามันไม่มีอวิชชา คือมันไม่มีอะไรกวนใจ อวิชชาไม่มี รู้เลยว่าอวิชชาไม่มี อยากเป็นพระอรหันต์ แต่ก็รู้อยู่ไม่เป็นรู้อยู่ อย่างเราๆ เราเป็นอะไรเราๆ เราอยู่อย่างเราไม่ใช่เป็นพระอรหันต์หรอก แต่คำรามันบอกว่าอวิชชาดับเป็นพระอรหันต์ เพราะอวิชชาดับปั๊บ เราก็ไปเอาตรงนั้นมาเป็น

ประเด็นนี้ ว่าอวิชชาดับแล้ว เราน่าจะเป็นพระอรหันต์ แล้วทำไมมันไม่เป็น แล้วไปหาใคร ใครก็ตอบไม่ได้ ไปไหนๆ ไม่ได้ กว้างๆ ว้างๆ เราเป็นมาหมดแล้วแหละ

ฉะนั้นเวลาโยมมาหาเรา ว้างๆ ว้างๆ มาเป็นคันธฤๆ เลย เราจะใช้คำนี้ เพื่อแก้ เขาให้เขารู้สึกตัว สมมุติว่านะ โยมนะ สมมุติว่าให้นึกพุทโธนึกได้ไหม “ได้ค่ะ” ตอบพร้อมกันหมดเลย แล้วทำไมไม่นึกล่ะ อ้าว นึกแล้วมันหยาบนะสิ ว้างๆ มันละเอียดยัง นี่โดนหลอกหมดเลย ความจริงคำว่าว่าง หรือที่มันว่างจนมันนึกพุทโธไม่ได้ มันจะนึกไม่ได้เอง มันจะพุทโธๆๆ จนพุทโธ จนคนพุทโธก็ไม่ได้ มันจะเป็นตัวมันเอง มันนึกออกมาเองไม่ได้

อย่างหลวงตามะ ท่าน พุทโธๆๆ จนจิตมันสงบนะ แล้วพอจิตสงบมันนึกพุทโธไม่ได้ เอ๊ะ ทำไมนึกพุทโธไม่ได้ล่ะ อ้าว ถ้านึกพุทโธไม่ได้ คนมีปัญหาจะถ้านึกพุทโธไม่ได้ก็ไม่ใช่ไร เราอยู่กับผู้รู้ก็แล้วกันเห็นไหม พอมันออกเพราะคำว่าพุทโธเราต้องนึกขึ้นมา เขาเรียกว่าสองใจ จิตนี้เป็นหนึ่ง พลังงานนี้เป็นหนึ่ง ความคิดเป็นที่สอง

เรามีอารมณ์ความรู้สึก ความรู้สึกเป็นสอง ที่นี้ตามธรรมชาติของจิต มันจะออก รู้โดยธรรมชาติของมัน เห็นไหมธรรมชาติจะส่งออกโดยธรรมชาติเลย โดยธรรมชาติ พลังงานนี้ส่งออกหมด แล้วมันส่งออก พลังงานมันต้องกลายเป็นตัวมันออกเป็นธรรมดา

ธรรมดาเราจะนึกพุทโธไม่นึกพุทโธ เรามีความรู้สึกนึกเรื่องอื่นได้หมดเลย เรารับรู้เรื่องอื่นได้หมดเลย เพราะอย่างนี้มันถึงไม่เป็นประโยชน์ใช้ไหม พระพุทธเจ้าเลยบอกให้เปลี่ยน ให้เปลี่ยนพลังงานที่ส่งออกให้นึกพุทโธ พลังงานมันต้องออกอยู่แล้ว มันออกไปโดยที่มันไหลไปโดยธรรมชาติของมัน พระพุทธเจ้าเลยให้นึกพุทโธๆๆๆ เพราะพุทโธมันเป็นพุทธานุสติ พุทธานุสติตรงไหน

เราปฏิบัตินาม-รูป ปฏิบัติขุบหนอ-พองหนอ ปฏิบัติทุกอย่างเลยว่าเป็นสมาธิเพราะอะไร เพราะมันไปคิด อย่างเช่น เราขุบหนอ-พองหนอ เราไปคิดถึงอาการ ขุบ อาการพองของที่ใจ มันเป็นเป้าหมายที่สอง แต่ถ้าเรานึกพุทโธ พุทโธนี่ออกไปจากจิต รากเหง้า จิตฺติจิต อวิชชาเกิดจากจิตฺติจิต เรานึกไปจากจิตใช้ไหม

พุทโธใครเป็นคนนึก เราตัวจิตเป็นคนนึก พอจิตมันพุทโธๆ มันออกไปจากจิต มันกระแสนไปแบบว่าเหมือนกับเชือก เราจับปลายเชือกได้ เราสาวไป เราต้องถึงก้อนเชือกนั้น พุทโธนี่ออกไปจากจิตใช่ไหม แต่ยุบหนอ-พองหนอ มันไปสร้างยุบหนอ-พองหนอที่อื่น นาม-รูป ไปสร้างที่อื่น

ถือว่าสมมุติว่า ไม่สมมุติละเรื่องจริง จิตเวลานึกพุทโธ มันนึกไปแล้วมันสาวกลับมาถึงที่จิต แต่ถ้าเราไปนึกนาม-รูป นาม-รูปเราไปสร้างไว้อีกตำแหน่งหนึ่งไหม แล้วอย่างนั้นถ้าเราบอกพุทโธอยู่ที่ปลายจมูก พุทโธที่ปลายจมูกเหมือนกัน ทำไมมันไม่เป็นละ พุทโธที่ปลายจมูก แต่เรานึกพุทโธเราระลึกพุทธานุสติ มันมาจากจิต มันมาจากรากของจิต

พอรากของจิต พุทโธๆ พุทโธเห็นไหม พอพุทโธพลังมันออกไป พุทโธๆๆๆ พอพุทโธ มันหดสั้นเข้ามาใช่ไหม อย่างเราสาวเชือก เชือกมันต้องสั้นเข้ามา พุทโธๆๆๆๆๆ พุทโธจนละเอียด บางคนโธๆๆๆๆๆเลย อะไรก็ได้ ถ้ามีสติอยู่

เพราะอาการความเปลี่ยนแปลง อาการของใจมันมีร้อยแปด พุทโธๆๆๆ จนถึงตัวมันนะ นึกไม่ได้หรอก พอนึกไม่ได้ เอ๊ะเอ๊ะ เอ๊ะเอ๊ะ นั่นมันนึกไม่ได้ มันพยายามนึกไม่ได้ แล้วพยายามนึกแล้วนึกไม่ได้ แล้วรู้สึกตัวโดยสมบูรณ์ รู้สึกตัวสติพร้อมสมบูรณ์ สตินี้สมบูรณ์มากเลย สมาธิสมบูรณ์มากเลย

แต่เวลามาพุทโธๆๆๆ หายไปเลย มันไม่เข้ามาถึงจิตเห็นไหม มันไม่มีเจ้าของ มันไม่ถึงราก ไม่ถึงตัวจิต ไม่ถึงตัวจิตบีบมันก็เป็น เราบอกว่าว่างๆ นี่ขี้ลายน้า เพราะมันเข้ามาถึงตัวจิตไม่ได้

มันยังเป็นเพราะว่าเรารู้ว่าว่าง ตัวจิตเป็นตัวจิต พลังงานยังมีอยู่ แต่มันรู้อารมณ์ว่าว่างๆ ธรรมดามันคิดออกไป มันคิดเรื่องฟุ้งซ่าน พอมันคิดให้ว่าง มันก็ว่าง พอว่างแล้ว แต่มันว่างแล้วมันทำอะไรไม่ได้ เห็นไหมเราถึงบอกว่าสิ่งนี้ไม่ได้ พอเราพุทโธๆๆๆ จนมันมาถึงตัวเอง จนมันนึกพุทโธไม่ได้ ตรงนี้ถ้าใครทำได้จะรู้เลย แต่คนยังทำไม่ได้มันจะพุทโธไปเรื่อยๆ แล้วก็พุทโธก็ไม่ได้อะไร พุทโธ เพราะอะไรรู้ไหม เพราะค้นหาซ่อนค้นหา

โดยธรรมชาติโดยสัญชาตญาณของคนอยากได้คืออยู่แล้ว พอเราพุทโธเรารู้ว่าเราจะได้เลย เรารู้พุทโธๆ เรารู้ทำแล้ว ทุกอย่างทำแล้ว เหมือนกับที่เราบ่นอยู่ทุกวัน ทุกคนบอกว่า ทำบุญทุกคนเลย ทำดีทุกคนเลย แต่ทำไมถึงทุกข์ล่ะ

เพราะมันไปคิดแบบธุรกิจใจ คิดแบบว่าเราทำแล้วหนึ่งบวกหนึ่งต้องเป็นสองใจ จะต้องมีผลตอบแทน พอพุทโธแล้วมันจะมีผลตอบแทน แม้แต่คนภวานาเป็นนะ วันนี้กำหนดพุทโธ ๕ คำเป็นสมาธิ บางวันกำหนดพุทโธ ๒๐ คำ ๑๐๐ คำ ยังไม่เป็นสมาธิเลย

ความที่ไม่เป็นสมาธิ พุทโธนี้เป็นคำบริกรรม แต่เป็นสมาธิไม่เป็นสมาธิตัวจิตมันเป็น ไม่ใช่อยู่ที่เราทำมาก เราทำน้อย เราทำมากกว่าเขาทำไมเราไม่เป็นสมาธิ เขาทำน้อยกว่าเราทำไมเขาเป็นสมาธิ เพราะเขามีบุญของเขา เขาวางใจของเขาถูกเห็นไหม

แต่ของเราบางวัน เราคนเดียวบางวัน ๕ คำ พุทโธก็เป็นสมาธิแล้ว บางวัน ๒๐ คำ ๓๐ คำ ๑๐๐ คำ มันอยู่ที่เหตุการณ์อันนั้น ไม่ใช่ว่า ๕ คำแล้วเป็นสมาธิ แล้วต้อง ๕ คำตลอดไป ๕ คำเป็นสมาธิ แต่คราวหน้าโดนเขาคำมานะ ๑๐๐ คำก็ไม่เป็นสมาธิ เพราะมันสะเทือนใจ ถ้า ๕ คำเป็นสมาธิ ถ้าจิตมันสมดุล มันก็เป็นสมาธิของมันเห็นไหม

นี่เหมือนกัน คิดว่าทำดีแล้วไม่ได้ดี เพราะเราค้นหาซ่อนค้นหาหมายถึงว่า มันอยากได้ โดยสัญชาตญาณของคนมันอยากได้คืออยู่แล้ว แล้วยังอยากได้ซ่อนเข้าไป ฉะนั้นเวลาปฏิบัติเห็นไหม ถึงบอกว่าโง่ที่สุด คือ ไม่ต้องอยากได้อะไร ได้ก็เอา ไม่ได้ก็ไม่เป็นไร แต่ตั้งใจเหตุต้องให้เต็มที่ พอพุทโธๆๆๆ ไปเห็นไหม มันก็จะเข้ามาถึงตัวมัน พอเข้ามาถึงตัวมันเป็นสัมมาสมาธิ อันนี้ต้องทำ ถ้าอันนี้ไม่ทำแก้กิเลสไม่ได้

สิ่งที่เขาทำกันเหมือนเราเราเป็นลูกหนี้แต่เราใช้หนี้ไม่ถูกคน ลูกหนี้เรายังไม่พ้นจากหนี้เลย ใจของเราเป็นหนี้ ใจของเราเป็นตัวทุกข์ แต่เวลาเราปฏิบัติกันนะ เราไปให้ค่าหรือไปเอาธรรมะอยู่ในตัวพระไตรปิฎกกัน แต่เวลาทุกข์ ทุกข์ในหัวใจเรานะ แต่เวลาสุขเวลาทุกข์ไปเปิดดูพระไตรปิฎกนะ จะให้ดูพระไตรปิฎกสุขทุกข์แทนเราไง ธรรมะพระพุทธรูปนะ พุทธพจน์นะ ห้ามบิณฑบาตนะ พุทธพจน์นะ เวลาทุกข์เวลาอยากมันจะไปใส่ไว้ในตัวพระไตรปิฎก

แต่เวลาเราทุกข์เรายากเองมันอยู่ที่เรา ฉะนั้นเราทุกข์โง่ๆ มาถึงตัวเรา เรามาแก้กันที่นี้เห็นไหม ถ้าครูบาอาจารย์ท่านเป็นนะ ท่านดูตรงนี้ออก แล้วท่านดูตรงนี้รู้ หมายความว่าสำคัญมาก เริ่มต้นสำคัญ นี่พอเริ่มต้นเราทำอะไรก็ได้ แล้วมันก็จะไกลไปเรื่อยๆ เริ่มต้นนี้แหละ ใครบอกเริ่มต้นทำอะไรก็ได้ อย่างไรก็ได้ ทำอย่างไรก็ได้ มันอยู่ที่จิตนิสัยทำอะไรก็ได้ เพราะอะไร เราจะบังคับใครไม่ได้หรอก

อย่างเช่น การศึกษาจะบอกเลย คนเราต้องเรียนเอกวิชาใดวิชาหนึ่งอย่างเดียวไปไม่ได้ มันก็หลากหลายใช้ไหม ใครถนัดอย่างไรก็เรียนอย่างนั้น ถ้าใครมีความจำเป็นเราถนัดก็หนึ่ง สองเรามีความจำเป็นว่า มันมีที่นั่งเฉพาะตรงนี้ ที่เราไม่มีเพราะวาสนาเราเป็นอย่างนี้ เรามีความถนัดอย่างนี้ แต่เราไม่ได้ทำความถนัดอย่างเรา

นี่ก็เหมือนกัน การปฏิบัติของเราเราก็อยู่ที่เราเราพยายามตั้งใจทำ แล้วดู สังเกตดู ที่เรามาปฏิบัติกันอยู่ เรามาเพื่อจะเอาชนะใจเรา แล้วดูสิว่าสิ่งความเป็นอยู่ มันขัดแย้งกับความรู้สึกกับเราทั้งนั้นนะ มันไม่ได้อะไรตั้งใจสักอย่างหนึ่งเลย ไม่ได้อะไรตั้งใจเลย ทำอะไรมีแต่ความขัดใจทั้งนั้นเลย

ความขัดใจ จำคำนี้นะ “ความขัดใจ คือความขัดกิเลส กิเลสมันอยู่ที่ใจเรา การตามใจเราคือการตามใจกิเลส” การขัดใจนะ พอการขัดใจแล้วหาเหตุหาผล หาเหตุหาผลให้ใจมันลง ถ้าใจมันลงนะ เอ้อ ไม่เห็นมีอะไรเลย อะไรก็ดีไปหมดเลย ไม่ดีเพราะใจเราเท่านั้นนะเห็นไหม เราชนะกิเลสรอบหนึ่ง

ถ้าเราตามใจเรานะ แล้วเราไปเสริมมันนะ โลกนี้ไม่มีอะไรดีเลย ที่ไหนก็ไม่ดี ไปอยู่บนก้อนเมฆก็ไม่ดี ไม่ดีหรอกไม่มีดีสักที่หนึ่ง ถ้าใจเรามันไม่ดีนะ แต่เราเอาชนะใจเราได้นะ หาเหตุหาผลๆ ทำไมต้องมาอยู่ที่นี่ ทำไมต้องไปอยู่ในป่าในเขา ทำไมถึงไปอยู่ อ้าว อยู่เพราะเราจะหลีกเลี่ยงมาเห็นไหม

พระพุทธเจ้าบอกว่าที่ใดสงบสงัด สถานที่วิเวก สปปายะ เห็นไหมสถานที่วิเวก กายวิเวก จิตวิเวก แล้วมันวิเวกที่ไหนล่ะ สถานที่มันวิเวกแต่ใจเด่นอย่างกับกลองเลย มันวิเวกที่ไหนล่ะ มันไม่วิเวกเพราะอะไร อ้าว เราก็ดูสิ ถ้ามันอยู่ในที่ชุมชน อยู่ในสังคม มันไม่เห็นมันเพราะอะไร เพราะมันกลมกลืนไปกับเขา

ตอนนี้เราแยกเราออกมาเห็นไหม พอเราแยกออกมาอยู่ในสถานที่วิเวก มันก็เด่นอย่างกับกลองเลยนะ แล้วทำไมมันเด่นล่ะ ถ้ามันเด่นอย่างกับกลองนะ ก็หาที่ให้มันเกาะสิ หาพุทโธให้มันเกาะ หาที่ให้มันเกาะ เราหาเหตุหาผลนะ

เอาชนะตัวเองแต่ละขั้นแต่ละตอนไปบ่อยๆ ถ้าเอาชนะตัวเองที่นี้ เราชนะตัวเองที่นี้ได้ชนะ เราไปอยู่ที่ไหนเราก็อยู่ได้ แต่ถ้าเราแพ้ตัวเองนะ ไปอยู่ที่ไหนมันก็แพ้ตัวเอง แต่ขณะที่มันไปอยู่กับเขา มันไม่เห็นว่าเป็นตัวเองเพราะอะไร เพราะมันเป็นเหมือนกันหมดใจ มันเป็นเหมือนกับโลกเขาเป็นอย่างนั้นตลอดไปใช่ไหม

แต่โลก เห็นไหม โลกไม่ใช่ธรรม โลกเป็นโลก ธรรมเป็นธรรมนะ เราปฏิบัติธรรมกัน เราเอาโลกมาปฏิบัติธรรม การเกิดมาเป็นโลก เราเกิดจากพ่อจากแม่นี้เป็นโลก โลกเพราะอะไร โลกเพราะเหตุสัตว์ สัตตะเป็นผู้ข้อง แล้วมันจะข้องอยู่ในโลก

ถ้าวิทยาศาสตร์นะ อ้าว ก็ธรรมดาใจ มนุษย์เกิดมาก็ต้องมีอาหารใจ มนุษย์เกิดมาก็ต้องมีอาชีพใจ มนุษย์เกิดมาต้องคลุกคลีกันอย่างไร เห็นไหมมันก็อ้างไปเรื่อย กิเลสมันจะอ้างของมันไปเรื่อย

แต่! ใช่เราเกิดมานี้เป็นสมมุติ เราเกิดมาเป็นโลก แต่ถ้าเราจะตายกับโลกหรือมามีดไปสว่าง มาสว่างไปมีดนะ เรามามีดหรือมาสว่างล่ะ นี่มาสว่างๆ ใจ เพราะมันยังไม่เข้าใจในธรรมะเห็นไหม แล้วมันจะเปิดหูเปิดตาสว่างได้ไหม ถ้าหูตาสว่างนะ เราเอาชนะเราชนะ ชนะเราได้ เราสว่างมากเลย สว่างเลยนะ ใจนี้สว่างโพลงเลย พอสว่างโพลง เรามีหลักมีเกณฑ์แล้ว ลาก!

เราถึงบอกนะ กำหนดขุบหนอ-พองหนอ อะไรต่างๆ มันกำหนดไม่ลงถึงจิต ถ้ากำหนดมาจากที่จิตเห็นไหม ปัญญาอบรมสมาธิ สมาธิอบรมปัญญา ต้องมีสติ ทุกอย่างนะสติ ปัญญา หรือความรู้ เกิดจากจิตหมดเลย แต่เกิดจากจิตแล้ว มันเป็นธรรมชาติ เป็นสามัญสำนึกของมัน มันเป็นไปโดยธรรมชาติของมัน แต่ธรรมะของพระพุทธเจ้า ธรรม ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถูกต้องมาก เราที่ตั้งขึ้นมาแล้วพยายาม พยายามรักษามันเห็นไหม

นี่ขวดใส่น้ำ ภาชนะที่ใส่ความรู้สึก สติปัญญา ธรรมของพระพุทธเจ้า พยายามเราก่อร่างขึ้นมา มันจะมีความรู้สึกเราขึ้นมาเห็นใหม่ มันบรรจจุธรรมใจ ถ้าบรรจจุธรรมขึ้นมาเห็นใหม่ มันจะมีสถานที่ของมัน มันจะมีจุดยืนของมัน

ถ้ามีจุดยืนเห็นใหม่ ออฟฟิศที่ทำงานของคน คนทำงานต้องมีสถานที่ทำงานนะ อย่างไม่มีอะไรก็ต้องมีโต๊ะ โต๊ะตั้งเขียนทำงาน แล้วนี่ทำงานที่ใจหาใจไม่เจอนะ หาใจไม่เจอแกล้งเลศกันที่ไหน ถ้ามีสติปัฏฐาน มันมีสติ มีสมาธิ เจอ เอื้อะ เอื้อะ เอื้อะ จริงๆ นะ

แล้วพอมันเข้าใจอย่างนี้ แล้วคนที่ทำได้สมาธินะ คนที่ได้สมาธิทำจิตสงบได้ คนที่มีปัญญา พุคไม่เหมือนโลกเขาหรรษา ที่โลกเขาพูด โลกพูดมันเป็นสองเห็นใหม่ เป็นอารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ความรู้สึกเป็นตรรกะ แล้วโยมพูดเข้าใจกันได้ สมมุติกับสมมุติคุยกันชัดเจนมากเลย พอพูดเป็นธรรมะนะ อันนี้พูดผิด สงสัยต้องกลับไปหาหมอ แสดงว่าสติไม่ดี เพราะพูดไม่เหมือนชาวบ้านเขา แต่ถ้าพูดไปทางโลกๆ นะ โอ้โฮ เข้าใจกันหมดเลยนะ ชัดชัด โอ้โฮ ธรรมะสุดยอดเลย โอ๊ย มันน่าดูเลย

นี่ทางโลกเขาเป็นอย่างนั้นนะ แต่ธรรมะฟังออก มันเหมือนเด็กๆ นกแก้ว นกขุนทองมันคุยกัน รู้เรื่องไปหมด รู้กันเข้าใจกันไปหมดเลย แต่พูดถึงธรรมะ ขณะที่ เป็นธรรมะนะ สมมุติบัญญัติ ที่เป็นธรรมะๆ ยังไม่เป็นตัวสัจธรรม

ถ้าตัวสัจธรรมขึ้นมาจริงๆ สัจธรรมมันมีอยู่โดยดั้งเดิม พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ได้อย่างไร สติ สมาธิ ปัญญา แล้วปัญญามันเกิดมาอย่างไร คำว่าปัญญาๆ ปัญญาขึ้นมาจะ อย่างเช่นเรา เราจะตั้งชื่อเราใหม่เลย “อาจารย์ปัญญา” เราจะชื่อปัญญาเลยนะ แล้วปัญญาเราจะเต็มตัวเลย ปัญญาตั้ง ปัญญาชื่อ

ตัวปัญญามันเป็นอย่างนี้ ถ้าตัวปัญญาขึ้นมาจะ เรากล้าพูดนะ เราฟังโยมหรือครูบาอาจารย์ท่านเป็น ท่านฟังโยมพูดหรือใครปฏิบัติเป็น ไม่เข้าใจไม่ถึง เข้าไม่ถึงเพราะอะไร เพราะมันไม่ใช่ “ภาวนามยปัญญา” ปัญญาที่พูดกันนั้นเป็นปัญญาใหม่ เป็นโลกียปัญญา เป็นปัญญาการทำการวิจัย ทำการศึกษา ปัญญาอย่างนี้ตามหลักแล้วปัญญาอย่างนี้ เป็นปัญญาของกิเลส เราศึกษาธรรมะ เราไตร่ตรองในธรรมะ เป็นปัญญาของกิเลสเพราะอะไร

เพราะมันเกิดมาจากเรา เราคืออวิชา เราคือกิเลส แล้วก็คิดในธรรมะ พระพุทธเจ้า ตรีกในธรรมพระพุทธเจ้าเกิดปัญญาหรือยัง เกิด แต่ปัญญานี้มาจากไหน ปัญญานี้มาจากกิเลส มาจากตัวตนของเรา แต่พอจิตมันสงบนะ พอจิตสงบเข้าไป ถ้าคนไม่เป็นใหม่ๆ สงบแล้วไม่รู้ว่าตัวเองสงบนะ สงบแล้วยังเหรือหาว ยังทำอะไรไม่ถูก แต่ถ้ามีความชำนาญขึ้นมา พอสงบขึ้นไปบ่อยครั้งเข้าไป ชำนาญในวสี ชำนาญในการเข้าชำนาญในการออก

อย่างเช่นเราชำนาญในการทำอาหาร เราชำนาญจนไม่ต้องมองเลยเราทำเป็นอัตโนมัติเลย จับนู่นใส่ จับนี่ใส่ ทำเหมือนไม่ทำอะไร จับนู่นโยน จับนี่โยน โอ้โฮอร่อยหน้าดูเลย โอ้คนที่ไม่เคยทำนะ โอ้โฮ มันวัด มันดวง มันซึ้ง อย่างดีเลยนะกินไม่ได้เลย กินไม่ได้เลย รสชาตินี้ไม่เอาไหนเลย โอ้คนชำนาญมันจับนี่ปา จับนี่ใส่ จับนี่โยนออกมา โอ้ย ทำไมมันกลมกล่อมขนาดนั้น ชำนาญในวสี ชำนาญในการเข้าออก คิคคูสิ จับนู่นโยน จับนี่โยน ทำไมมันอร่อยละ ตั้งสติชำนาญในวสี ทำไมสมาธิมันอยู่ละ

โอ้คนเกร็งนะ อุ๊ยโหย วัดดวงเลยนะ สติต้องเป็นอย่างนั้น สมาธิต้องเป็นอย่างนั้น นั่งไปเหอะไม่ได้เรื่อง จับนู่นโยน จับนี่โยนชำนาญมาก ชำนาญในวสี การชำนาญในวสีปั๊บ พอสมาธิชำนาญในวสีปั๊บมันมันคง พอมันคงขึ้นมา เพราะชำนาญในวสีใช้ใหม่ เลื่อมเมื่อไรก็กลับมาทำสมาธิได้ สมาธิมันเป็นอนิจจัง น้ำตั่งไว้มันต้องระเหยแน่นอน น้ำบรรจุเต็มขวดแล้ว มันจะต้องบกพร่องไปโดยธรรมชาติของมัน ใครทำสมาธิได้แล้วแต่ สมาธิต้องเลื่อมไปเป็นธรรมดา สมาธิของใครไม่มีคงที่หรอก ไม่มี ไม่มี

ทีนี้เพียงแต่น้ำนี้ มันต้องพร่องเป็นธรรมดา แต่เราเป็นคนฉลาด เรากินแล้วเราก็กินมันเป็นประจำ เราก็ใส่มันทุกวัน น้ำเราจะไม่เคยพร่องเลยเพราะภูติเต็มมันตลอด ชำนาญในวสี เต็มสติ เต็มปัญญาอยู่ตลอด สมาธิมันจะเลื่อมไปไหน จะบอกว่าสมาธิไม่มี สมาธิมันเลื่อมไม่ได้ มันพุดไปแล้วมันขัดแย้งกับข้อเท็จจริง

ข้อเท็จจริงคือสมาธิมันมีเอาไว้ให้เสื่อม สมาธิมีไว้ให้เสื่อม เสื่อมแน่นอน เสื่อมล้านเปอร์เซ็นต์ แต่เพราะว่าเราชำนาญในการรักษามัน ชำนาญในการเติม ชำนาญในการบำรุงรักษา มันจะเสื่อมไปไหน

แต่เพราะเราไม่เข้าใจกัน แล้วปฏิบัติกันตรงคนไม่เข้าใจ เหมือนเรา ตาบอดเอาใส่หน้ากากไว้ จะไม่รู้อะไรเลย มันตาบอดตลอดไป แล้วถ้าเราไปทำอะไรเข้าใจ เหมือนกับเราเปิดตาขึ้นมา เราจะชำนาญของเรา ทำสมาธิมันก็ชำนาญแค่สมาธิ แล้วถ้าเกิดถ้ามีสมาธิแล้ว ไม่ออกปัญญา มันก็ไม่เข้าใจมัน

ไอ้ที่พูดอยู่นี้ ที่พูดเข้าใจอย่างนี้ เพราะอะไรเพราะมันทำมาแล้วไง พอทำมาแล้วมันเปรียบเทียบได้ชัดเจนไง แล้วพอเปรียบเทียบได้ชัดเจนปั๊บ พอเราไปปฏิบัตินะ เราก็เลยนั้นเป็นนั่นนะ ส่งออกอีกแล้ว จิตอยู่นี่ไง มันคิดว่าน้ำอยู่ในภาชนะนุ่นไง สถิตอยู่ในโอ่งนุ่น น้ำอยู่ในแม่น้ำนุ่น ไปตั้งใด(ไดนาโม)อยู่ที่นั่นแล้วก็สูบน้ำเข้ามานะ เป็นสมาธิคือ ไปสร้างภาพสมาธิกันขึ้นมาอีกแล้ว

แต่ถ้าคนชำนาญนะ เขาเป็นบุคลาธิษฐาน เขายกตัวอย่างว่าจิตนี้มันเหมือนน้ำ มันไม่มีน้ำที่ไหนหรอก มันมีแต่น้ำใจ มีแต่ความรู้สึก น้ำไม่มี เวลาคนมันโง่ มันโง่อย่างนั้นนะ เวลาเปรียบสมาธิเหมือนน้ำนะ มันก็คิดเลยนะ น้ำยังอยู่ที่แม่น้ำ แล้วจะเอาน้ำมา มันต้องเอาท่อไปวางนะต้องดูด มันคิดไปนุ่น

ถ้าฟังธรรมนะ บุคลาธิษฐานคือพูดเปรียบเทียบ ให้เห็นองค์รวมของความรู้สึกเรา จิตใจของเรานะ แล้วจิตใจของเรามันเป็นอย่างนี้ แล้วเป็นความจริงแล้ว มันจะหาไม่ได้ หาไม่ได้หรอกเพราะอะไรรู้ไหม

เพราะจิตเราปฏิสนธิในใจปั๊บ มันเกิดเป็นชีวิตละ พอเกิดเป็นชีวิตอยู่ในท้องแม่ ๕ เดือน พอคลอดออกมา กายกับใจมันเป็นอันเดียวกัน มันเป็นสามัญฐานิก เราแยกออกมาไม่ได้หรอก แล้วจับต้องอะไรไม่ได้หรอก แล้วไม่รู้ ไม่มีรู้

แล้วเราจะแยกออกมาว่า อันไหนเป็นจิต คึงจิตออกมาจากกายสิ แล้วเราก็เอากายแยกออกไปไกลๆ เลย เราทำไปอย่างนี้เราไม่เห็นนะ แต่ถ้านั่งสมาธินะ พอจิตมันสงบนะ จิตสงบ อปปนาสมาธิ จิตนี้มันหดตัวเข้ามานะ มันละความรู้สึกเรื่องกายได้เลย

จิตนี้มันปล่อยกายหมดเลย มันอยู่ในสภาพจิตเฉยๆ เลย สักแต่ว่ารู้ นี่ มันไม่รับรู้เรื่องกายเลยนะ มันทิ้งกายได้เลยธรรมชาติของมันเลย แต่ทิ้งด้วยสมณะนะ ทิ้งด้วยการหดตัวเขามา ทิ้งแบบถ้าทิ้งแบบเป็นธรรมชาติ ก็ทิ้งแบบไม่รับผัสชอบ ทิ้งแบบไม่รับรู้เข้ามาเลย อยู่ในตัวของมันเลย นี่ตัวจิต มันไม่ตาย

แล้วเวลาคณะ เขาบอกว่าแล้วจิตมันอย่างนี้ เวลานั่งสมาธิแล้ว จิตมันออกไป กลัวมันจะเข้าไม่ได้ กลัวมันจะ...ไม่มีทาง ในเมื่ออายุขัยเรายังอยู่ เวลาฝัน นอนหลับ ฝันไป จิตออกจากตัว ทำไมมันกลับมาได้ละ จิตยังอยู่กับเรา ออกไปไหนก็เข้าได้

แต่ด้วยอวิชชา ด้วยความไม่เข้าใจของเรา บางทีพอจิตมันสงบไป หรือจิตมันตก ภาวรั้งไป แล้วบอกมันออกไม่ได้ มันคืนขลุ่ยหลักๆ นะ ก็ตั้งใจมันก็ออกทั้งนั้นนะ เพียงแต่ความไม่รู้ของเรา อวิชชาของเรามันครอบงำ แล้วเราไม่รู้ แล้วด้วยบาปด้วยกรรม ด้วยเวรด้วยกรรม ด้วยการสร้างมา

มันมีมุมมองมีความเห็นต่างๆ มันจะติดขัดของมัน แต่ถ้ามันสมดุลของมันนะ มันธรรมชาติของมัน เราจะบอกว่ากายกับจิต เวลาอยู่ด้วยกัน มันไม่เห็นหรือกว่า อันไหนเป็นกายอันไหนเป็นจิต

แต่เวลาสติมันควบคุมจนจิตมันสงบมา มันรู้ของมัน มันเห็นของมัน แล้วรู้ของมันเห็นของมันนะ เราก็ออกใช้ปัญญาของเรา ออกใช้ปัญญาพอจิตสงบแล้ว ออกพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม พิจารณากายโดยธรรมชาติ การพิจารณากายมันหลากหลายมาก โดยสามัญสำนึก

อย่างเช่น เราปัจจุบันนี้ โยมไม่ต้องตั้งสมาธิเลย โยมตั้งเรื่องกายขึ้นมาสิ แล้วพิจารณามัน ถ้าพิจารณากายอย่างนี้ พิจารณากายเพื่อความสงบเพื่อจะเป็นสมณะ เพราะเราพิจารณาโดยสามัญสำนึก

อย่างเช่น ร่างกายเห็นไหม ร่างกายนี้ต้องผูกพันเป็นธรรมดาใช้ไหม เราเปรียบเทียบเรื่องร่างกาย ไม่มีสมาธิเลยก็พิจารณาร่างกายได้ แต่ผลของมันคือสมณะใจ เขาเรียกว่า การพิจารณากายโดยที่ให้อัตตาเป็นสมาธิ มันพิจารณาได้ทั้งนั้น นี่เราจะบอกว่าการพิจารณากาย คนนี้พิจารณากายแล้ว คนนี้พิจารณากายทำอย่างไรละ

มันพิจารณาได้หลายหลาก แล้วความหลายหลากมันอยู่ที่เห็นผลไง เพราะอย่างนี้
 คูณเวลาเราพูดธรรมะกัน คำถามของคนถามนะ มันบอกถึงวุฒิภาวะเลย ถ้าเราพิจารณา
 ภายแล้ว พิจารณาภายแล้วได้อะไรละ พิจารณาภายแล้วว่างหมดเลย อ้าว ก็รู้แล้ว ถ้า
 พิจารณาภายจิตมันสงบแล้วนะ จิตมันเป็นสมาธินะ พอพิจารณาภายนะ เห็นการถอด
 ถอน

เออ คำถามนั้น มันบอกเลยนะว่าคนนี้อยู่ตรงไหน แต่คนถามไม่รู้ตัวเองนะ ไม่รู้
 วุฒิภาวะของเราว่าเราอยู่ตรงไหน ไม่รู้หรอก อย่างว่าเหมือนกับเราใส่แว่น เราไม่รู้ แต่
 คนที่ผ่านมารู้หมด ถ้ารู้แล้วเราจะสอนต่อไปอย่างไร ทีนี้เราพิจารณาภายของเราโดยที่
 ไม่มีสมาธิ มันเป็นการพิจารณาโดยสมถะ คือพิจารณาภายแล้วมันปล่อยวางเข้ามา แต่
 ถ้าจิตมันสงบเข้ามาบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า พอบ่อยครั้งเข้า พอมันออกเห็นกาย มัน
 เห็นกายโดยรากเหง้า เห็นกายโดยจิต จิตที่มันเป็นอุปาทาน

พอเห็นอย่างนั้นนะ มันสะท้อน มันสะท้อนรากเหง้า แต่การพิจารณาภายของ
 เราเห็นใหม่ เราเห็นแล้วเราก็อึ้งๆ เพียงแต่เราพยายามคิด คิดให้มันสังเวชใจ คิดให้มัน
 เห็นโทษ พยายามคิด คิดให้เป็นสมถะ คือคิดให้เห็นโทษ จิตมันหดเข้ามาเห็นใหม่ แต่
 ถ้าจิตมันหดเข้ามาแล้ว มันเป็นตัวมันเองละ

พอไปเห็นกาย มันสั่นสะท้อน ขนพองสยองเกล้า สั่นสะท้อนมากมาย มัน
 สั่นสะท้อนเพราะอะไร อย่างเช่นเรา เราเป็นโรคภัยไข้เจ็บ พอหมอบอกว่า เราเป็น
 มะเร็งขั้น ๔ อยู่ไม่เกิน ๒ เดือน โอ้หุ...ใจนี้ไปอยู่ที่ตาตุ่ม ตกไปที่ตาตุ่มเลยนะ แต่ถ้า
 ไม่มีใครบอกก็ไม่รู้ละ

เวลามันไปเห็นกาย มันเป็นอย่างนั้น เพราะอะไร เพราะมันจะมีการรักษา
 เพราะมันสะท้อนถึงโรคภัยไข้เจ็บของจิตละ จิตนี้เป็นโรค โรคเพราะมันเห็นผิ
 สักกายทิฐิความเห็นผิดของใจ ว่าเราเป็นเรา ทุกอย่างเป็นเรา โอ้...ธรรมะบอกไม่ใช่
 เราทั้งนั้น ทุกคนบอกว่าเกิดมาต้องตายทั้งนั้น

ถามจริงๆ ใจยี้ดใหม่ ยี้ดทุกคน ยี้ดทั้งนั้น มันเป็นเรื่องที่เราควบคุมไม่ได้ มันเป็น
 สิ่งที่อยู่จิตได้สำนึก พอนี้ พอยุ่จิตได้สำนึก พอจิตสงบเข้าไปแล้วเห็นใหม่ มันออกมา
 จากจิตได้สำนึกนั้น

แล้วธรรมะมันจะย้อนเข้าไปอยู่จิตได้สำนึกนั้น แล้วมันจะไปถอนอุปาทานที่จิตได้สำนึกนั้น มันไปถอนอุปาทานที่จิตได้สำนึก สักกายทิฐิฐิความเห็นผิดอันนั้น มันจะโดนถอนออกมา ด้วยกำลังของตัวเอง

องค์สมเด็จพระสัมมาพุทธเจ้าแสดงธรรม แต่องค์สมเด็จพระสัมมาพุทธเจ้าไม่สามารถบอกให้ใครหรือทำให้ใครได้ คนที่จะประพฤติปฏิบัติธรรม ธรรมส่วนบุคคล เราถึงบอกเลยใจ ว่าผู้ประพฤติปฏิบัติ ธรรมะส่วนบุคคล มันเป็นข้อเท็จจริงของใจดวงนั้น แล้วใจดวงนั้นเห็นตามข้อเท็จจริงของใจดวงนั้น จะมีอาจารย์หรือไม่อาจารย์ ไม่สำคัญเลย ไม่สำคัญเลย ขอให้เราทำได้นะ

แต่เริ่มต้นมันต้องอาศัยครูบาอาจารย์เป็นพี่เลี้ยงไป เหมือนนักมวย นักมวยฝ่ายนั้นเขาขึ้นชกนะพี่เลี้ยง ๕-๖ คน โอ้เราขึ้นไปนั่งอยู่ข้างบนคนเดียว เวลาให้น้ำก็เอาน้ำโยนใส่หัวตัวเอง เวลาเขามีพี่เลี้ยงพดให้นะ เราก็พดตัวเอง ทุกข์ตายเลย

ครูบาอาจารย์ท่านเป็นพี่เลี้ยง ท่านคอยพดให้เรา ให้เรามีกำลังใจ ท่านคอยหนุนคอยเฟ้นเรา ให้เรามีกำลังใจ แต่สุดท้ายเวลาเราออกไปสู้ เราก็ต้องสู้ด้วยตัวของเราเอง ทั้งนั้นนะ ครูบาอาจารย์เป็นพี่เลี้ยง ครูบาอาจารย์ทำให้ไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเวลามันจะถอนอุปาทาน ถอนในเรื่องหัวใจ มันเห็นของมันนะ แล้วมันถอนของมันนะ มันเข้าไปต่อสู้นะ แล้วพอมันเข้าไปเห็นอย่างนั้นจริงๆ แล้วนะ มันยังออกมาเวลาเราคุยธรรมะกัน

อย่างเช่นเขาคุยธรรมะกันนะ คนที่ได้ทำอย่างนี้แล้วนะ มันรำคาญนะ มันเหมือนกับเด็กเล่นขายของ มันเหมือนเด็กเล่นขายของจริงๆ เห็นเด็กเล่นขายของไหม มันเล่นขายของกันมันขลุ่ยขลุ่ย มันจริงมันจังของมันนะ โอ๊ยมันเล่นขายของกันมันแย่งกันนะ มึงเอา ๕ เอา ๑๐ โอ๊ย มันยื้อกันอยู่อย่างนั้น เดี่ยวมันทะเลาะกันดิกันละ เดี่ยวซัดกันละ แล้วมันได้อะไร มันก็สนุกของมันไปวันๆ หนึ่ง

เวลาคนปฏิบัติแล้วนะ ถ้าเข้าถึงข้อเท็จจริงนะ จะเห็นไอ้พวกที่คุยโม้ธรรมะเหมือนเด็กเล่นขายของ โม้กันปากเปียกปากแฉะ ู๊...เวรกรรมเสียเวลา แต่ถ้าเป็นความจริงขึ้นมาะ ต่างคนต่างมาทำ ต่างคนต่างมาทำ เรื่องของเขา เรื่องของเรา เราเอาจริง

เอาใจของเรา ฉะนั้นสิ่งที่มาประพาศปฏิบัติจะไม่ได้อะไรตั้งใจหรือ เพราะสิ่งที่ได้ตั้งใจ คัดค้านฟัง ก็เลศคัณหาในหัวใจ มันล้นความรู้สึกเราอยู่ตลอดเวลา แล้วมันจะมีอะไรตอบสนองให้ได้ตั้งใจมัน

การประพาศปฏิบัติที่เราจะให้ได้ดีตั้งใจมัน มันจะเอาอะไรให้ได้ตั้งใจมัน มันนำล้นฟัง คุณ้ำท่วมล้น เวลาพ้ำมานะ มันไหลมานะ มันกวาดไปหมด แล้วก็เลศคัณหาของเรามันล้นใจออกมาตลอดเวลา แล้วจะเอาอะไรไปพอใจกับมัน จะเอาสิ่งใดไปตอบสนองมัน ถ้าไม่มีสิ่งใดตอบสนองมัน มันก็ล้นอยู่อย่างนั้น มันก็นำรำคาญ ถ้านำรำคาญเราก็ดั้งสติ ดั้งสติขึ้นมา สติมันเป็นทำนบ มันจะไม่ให้มันไหลล้นไป ถ้าสติเป็นทำนบ ไม่ให้มันไหลล้นไป ต่อสู้กับมัน ดั้งสติขึ้นมา

คำบริกรรมเห็นไหม ตรงไหนมันรั่วอุดเข้าไป อุดเข้าไป อุดเข้าไป อุดเข้าไป ทำให้มันให้ได้ขึ้นมา พอให้ได้ขึ้นมา พอเรากันได้หมดนะ คุณี เวลานั้นมันมาเห็นน้ำหลากมันมาเห็นไหม คุณี กำแพงเขื่อนที่เขากั้นไว้ มันไหลไปนะ ไม่ล้นเขื่อนมาเลย เห็นไหม ไร่บ้านปลูกอยู่ฝั่งนี้ นะ ไร่ นอนสบาย สติปัญญาของเรา ถ้ามันกั้นมันอยู่ ไม่ให้มันล้นฝั่งนะ เห็นไหม ที่เราพ้อมันอยู่นี้เพราะมันล้นฝั่ง มันล้นฝั่งมา มันล้นฝั่งมา คัดหาความทะยานอยากมันล้นฝั่งมา

แล้วล้นฝั่งมาเวลาสู้กับมัน คุณคนเขาจะกันเขื่อนล้น เขาต้องหาบหามมานะ เขาต้องเอาทรายใส่ถุงมา หาบมาหนักขนาดไหน ไร่นี้พุทโธคำหนึ่งก็เหมือนถุงทรายถุงหนึ่ง พุทโธๆ มันหนักไหม “หนัก” มันทุกข์ไหม “ทุกข์” แล้วทำไมถึงทำ “ก็พอใจ”

พอใจมันใจว่าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาพุทธเจ้า ศาสนธรรมคำสั่งสอนมันต้องเป็นความจริง มันต้องทำของมันได้ ถ้าทำของมันได้ เราทำแล้วเราจะได้ผลประโยชน์ เราพอใจทำนะ เราพอใจทำ เราพอใจแบกหาม ถ้าเราพอใจแบกหาม อะไรจะไปหนักหนาไปกับน้ำใจเราละ มีความมองจากล้าหาญ มีการกระทำเห็นไหม

ถ้าทำอย่างนี้ขึ้นมาแล้ว มันจะรู้จริงขึ้นมาละ แล้วเราฟังธรรมจะรู้เลยว่า ครูบาอาจารย์ของเราเป็นผู้นำของเราได้จริงหรือเปล่า ถ้าครูบาอาจารย์เป็นผู้นำไม่ได้จริง เห็นไหมอย่างที่เราพูดเมื่อกี้ เป็นครูบาอาจารย์โดยสถาปนาตัวเองขึ้นมา มันเอาอะไรมาก็มาบอกว่า ทราย ทราย ทราย ถมลงไป น้ำท่วมหัวมัน มันไม่รู้สีกตัวมันเลย ข้อเท็จจริง

มันเป็นความจริงนะ มันเปรียบเทียบได้ มันรู้ได้ เรารู้ได้ เพียงแต่ว่า ของอย่างนี้มันถึงที่สุดนะ ถ้ามันมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา มันรู้ของมัน ถ้าไม่รู้ของมันนะ เราพยายามทำ

ตั้งแต่เราวชิใหม่ นะ ครูบาอาจารย์ท่านก็แนะนำอย่างนี้ ว่าไปอยู่ที่ไหน อยู่กับใคร เอาสิ่งประสบการณ์ของเราคุยกับท่าน ถ้าท่านกับเราเห็นตรงกัน เออ แสดงว่าท่านมีวุฒิภาวะขนาดนั้นนะ แต่ท่านเห็นไม่ตรงกับเรา มันต้องไม่ท่านผิด ก็ต้องเราผิดละ

ถ้าเราผิดมันจะเป็นประโยชน์กับตัวเราไหม ถ้าเป็นประโยชน์นะ มันเป็นที่พึ่งอาศัยนะ เราก็จะอาศัยอยู่ที่นั่น ถ้ามันไม่เป็นประโยชน์ไง มันไม่เป็นประโยชน์กับใครเลย ไม่เป็นประโยชน์กับเขา ไม่เป็นประโยชน์กับเรา และกาลเวลาจะเสียไปนะ วันเวลาผ่านไปๆ นะ

อย่างเราขึ้นมาเนี่ย เราก็คิดนะอย่างเรา ไม่น่าเชื่อเลยนะ ตอนนี้อายุจะ ๖๐ แล้ว และถ้าอายุสัก ๘๐-๙๐ เราก็อยู่อีก ๒๐ ปี เราอยู่โพธาราม ๒๐ กว่าปีแล้ว ก็เหมือนเมื่อวานนี้ ชีวิตสั้นนัก แล้วอย่างการก่อสร้าง พระก็บอกว่าเราสร้างเกินกว่าเหตุ แต่เราคิดนะ เพราะเราไปดูครูบาอาจารย์มาหลายๆ ที่แล้ว มันแบบว่า มันก็ทุกข์พอสมควร

แล้วอย่างการก่อสร้าง อย่างเช่นหลวงปู่ฝั้น ที่เราเห็นว่าที่ครูบาอาจารย์ไม่ยากทำ เพราะหลวงปู่ฝั้นเมื่อก่อนท่านมีศักยภาพมาก แล้วกุฏิที่วัดหลวงปู่ฝั้นเป็นร้อยละ หลังเวลาท่านนิพพานไปแล้วมันไม่มีใครอยู่เลย ปลูกกินหมดเลย ทุกคนเห็นแล้วเสียดาย

แต่เรามาคิดมุกกลับตอนนี้ เราคิดแบบค่าเสื่อมสภาพของโลกไง เราปลูกกุฏิหลังหนึ่ง เราปลูกบ้านหลังหนึ่ง ถ้าเราได้ใช้เกิน ๒๐ ปีไปมันคุ้มค่า ค่าเสื่อมสภาพมันเกินกว่านั้น ทีนี้ใน ๒๐ ปีเราเอามาใช้ เราดีกว่าให้พวกเรามาทุกข์มาร้อนกันไ้ มาอยู่แล้วมาตากแดดตากฝนกัน แต่ถ้าเราทำของเราได้ เพราะค่าเสื่อมสภาพไ้ ถ้าเรามี ๒๐ ปี เราใช้สอย ๒๐ ปีคุ้มค่าละ ถ้าคุ้มค่าแล้วตรงนี้เราทำของเรา เราต้องคิดเพื่อไม่ให้มันตากตรำจนเกินไป แต่! แต่ก็ไม่ให้มันสุขสบายนะ

ถ้าพูดอย่างนี้มัน โอ้ อาจารย์ใจดีนะ เดียวมันจะมาให้กุมาแบกกันนะ เดียวก็ต้อง โอ้ ทีละคน โอ้ ทีละคน มันไม่ไหวละ มักง่ายจะได้ยาก ความมองอาจ อดอาจ ความรื่นเริง ความอาจหาญ ความประพฤติปฏิบัติมันจะได้ง่าย เริ่มต้นทุกข์ เริ่มต้นจริงจัง บั๊

ปลายชีวิตเราจะสบาย เริ่มต้นเราจะสะดวกสบาย เริ่มต้นเราจะเอาสิ่งที่สะดวก บั้นปลายเราจะทุกข์มาก เพราะอะไรรู้ไหม เพราะปฏิบัตินี้ คุณิ ภายหลังใครมาปฏิบัติใหม่ๆ ทุกคนออกมาปฏิบัติใหม่ เวลาจิตใจมันศรัทธาอะไรก็ทำได้นะ แต่พอเวลามันเสื่อมศรัทธาแล้วนะ ของเล็กน้อยก็ทำไม่ไหวละ

ทีนี้เริ่มต้นมันทุกข์มันยาก เริ่มต้นนะมันยังองอาจกล้าหาญ จิตใจมันยังเข้มแข็งมาก สิ่งใดที่มันทำได้ มันควรริบกระทำตอนนั้น เวลามันทำไป ทำไป มันคุ้นชินในการปฏิบัติแล้วนะ ต่อไปพออายุมากเข้า มากเข้า มันกล้า ทุกอย่างมันกล้าหมดแล้ว พอกล้าหมดแล้ว ทีนี้เห็นไหม พอเริ่มต้นมันง่ายบั้นปลายมันก็จะยาก ถ้าเริ่มต้นมันยากให้มันยาก เพราะมันยากขึ้นมา ยากจนมันเคยชิน มันจะไม่มีอะไรยากเลย มันจะสะดวกสบายไปหมด มันจะทำของมันได้

นี่พูดถึงการปฏิบัติ เห็นไหม จะบอกว่าในการสถาปนาเป็นครูบาอาจารย์แล้วถ้าครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่งของเรา ถ้าเราไม่มีครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่งของเรานะ แต่ถึงที่สุดแล้วในการประพฤติดุปฏิบัติเห็นไหม ในพระธรรมขอให้เรามีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด อย่ามีสิ่งใดสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย

จริงๆ นะ ถ้าเรามีธรรมเป็นที่พึ่ง ธรรมจะอยู่กับเราตลอดไป เป็นโศดาบัน เป็นสัทธา เป็นอนาคา เป็นพระอรหันต์ สิ่งนั้นมันจะสนิทกับใจกับเราตลอดไป ถ้าเรามีธรรมเป็นที่พึ่ง ธรรมจะอยู่กับใจเราตลอดไป ไม่มีการพลัดพราก ถ้ามีที่อื่นเป็นที่พึ่งอาศัย มันจะพลัดพรากจากกัน

ถ้าเรามีธรรมเป็นที่พึ่ง แต่ในปัจจุบันนี้เรายังไม่มีธรรมเป็นที่พึ่ง เราก็ต้องอาศัยพี่เลี้ยงอาศัยต่างๆ เพื่อจะเอาธรรมเป็นที่พึ่ง พระพุทธเจ้าสอนอยู่แล้ว เธออย่ามีที่พึ่งอย่างอื่นอีกเลย เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด แต่ธรรมของเรา เราต้องทำปฏิบัติให้เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

แต่ขณะที่ในปัจจุบันจะมีธรรมเป็นที่พึ่ง อะไรก็มีธรรมเป็นที่พึ่ง จะไม่พึ่งครูบาอาจารย์เลย มันเป็นไปได้หรือไม่ได้หรอก มันเป็นไปได้ เรายังไม่รู้อะไรเป็นธรรม ไม่เป็นธรรมเลย แล้วมันจะเอาอะไรเป็นที่พึ่งล่ะ

ธรรมก็ไม่ใช่จักธรรมเป็นอย่างไร ก็ไปเอาขึ้นนี้ว่าทอง เอาขึ้นมาเป็นที่พึ่ง เอามาหาบไว้ همینอย่างนั้น บอกเป็นธรรมของมึงหรือ เพราะมันโง่ขนาดนั้น ถ้ามันฉลาดขึ้นมา มันจะแยกได้ว่า ทองกับขี้มันสีเหลืองเหมือนกันนะ ทองคำมันไม่เหม็นนะมีค่าด้วย จี้อาไวนึกว่า โอ้โสม เป็นทองคำ โสม ตักดวงมาเต็มถุงเลยนะ เดี่ยวมันเหม็นนะ เรายังไม่รู้อะไรพึ่งได้พึ่งไม่ได้ เราก็ต้องอาศัยครูบาอาจารย์ไปก่อน

แต่ถ้าพอมันพึ่งได้ เรารู้เราแยกเป็น ขี้มันนี่มๆ ทองคำมันเป็นแท่งมันแข็ง มันมีน้ำหนัก เราเลือกได้ เราหาได้ เราเอาของเราได้ เราทำของเราได้ ถ้าเรามีที่พึ่งเราต้องพึ่งอย่างนั้น ถ้าเรามีที่พึ่งของเราละ เราจะไม่หวังสิ่งใดเลย แต่ปัจจุบันนี้ยังพึ่งไม่ได้ พึ่งไม่ได้ก็ต้องอาศัยไปก่อน

เราบางที่ศึกษาธรรมะแล้ว มันจึงสุกก่อนห้ามใจ ในธรรมบอกเลยนะ บอกไม่เชื่อบุคคล ให้เชื่อธรรมะก็ไม่เชื่อใครเลยใจ อาจารย์พูดก็ไม่ฟัง ใครพูดก็ไม่ฟัง แล้วก็ทำของตัวเองไป ก็ดีใจตัวเองใจ ไร่ เงินในท้องตลาดนะ ถ้าเราหาเงินมาถูกต้อง เราใช้ในท้องตลาดได้นะ

ไร่ เราจะพึ่งเราเอง เราก็พิมพ์แบงก์เองเลยนะ ไปถึงบ้านเปิดตั้งเครื่องพิมพ์พิมพ์ใหญ่เลยนะ เรามีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด เราก็มีแบงก์เป็นที่พึ่งเกิด พิมพ์เองนะ มึงก็ใช้ของมึงคนเดียวเกิด มึงเอาออกมานะ ตำรวจจับมึงแน่ๆ เลย โอ้ มีธรรมเป็นที่พึ่งเกิดแบงก์ในท้องตลาดนะ เราทำของเรา แต่มันได้คุณธรรมออกมา มันมีที่พึ่งของมัน มันใช้ในท้องตลาดได้ ถ้าเราเข้าใจ แบงก์นั้นใช้ในท้องตลาดได้นะ เราบอกไม่มีใครเป็นที่พึ่งเลย จะมีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด มันก็พิมพ์แบงก์ พิมพ์แบงก์ออกมานะ

ไม่ทำมันไม่ได้ เพราะเราตีความกันผิดเอง เราตีความเองเห็นไหม บอกมีธรรมเป็นที่พึ่ง อย่ามีบุคคลเป็นที่พึ่งเลย ต่างๆ ว่ากันไป แล้วเวลากรรมฐานเราเห็นไหม หลวงตาบอกประจำว่า พระกรรมฐานติดครูบาอาจารย์มาก ติดครูบาอาจารย์เพราะอะไร ติดครูบาอาจารย์ก็เหมือนเด็กๆ เลย

ดูสิ เวลาลูกเรา แม่ต้องการไอนั้น แม่ต้องการไอนี้ แม่ก็ให้ทุกอย่างเลย นี่ก็เหมือนกัน ไอนี้เป็นอะไร ทำไมทำความสงบแล้วมันไม่เป็นสงบละ เวลากำหนดแล้วกำหนดไม่ได้เลยเพราะอะไรละ กำหนดไปแล้วมันติดขัดมากในหัวใจมากเลย ครูบา

อาจารย์จะแก้ไขให้ แก้ไขให้ มันก็เหมือนลูกอยากได้อะไรก็แบมือขอ ไม่ได้ ร้องไห้ นอนดิ้นเลยนะ อ้าว แม่ก็ต้องควักให้

นี่ก็เหมือนกันอยู่กับครูบาอาจารย์นะ เวลาติคขัดวิ่งไปหาแล้ว ทำไมเป็นอย่างนี้ บอกว่าให้พุทโธๆ พุทโธแล้ว พุทโธไม่ออกเลย โอ้...มันแน่นห้วงอกอยู่อย่างไร มันแน่นห้วงอก มึงเกร็งเกินไปหรือเปล่าละ แล้วทำไมถึงแน่นห้วงอก ถ้าแน่นห้วงอกมันก็ผ่อนคลายออกมาสิ แต่ถ้ามันเป็นเด็คนะ นี่พุทโธๆๆ แน่นห้วงอกเลย โอ๊ย พุทโธให้โทษกับผม พุทโธไม่ดีเลย พระพุทธเจ้าทำโทษผม ไปนุ่งเลยนะ มันถึงว่าเราคิดกันเอง มีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด มีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด

ก็อ่านพระไตรปิฎกเลยเป็นธรรมแล้วจะพึ่งมัน ไม่รู้เลยนะกิเลสมันบังเงาอยู่ มันเอาธรรมะบังหน้า แล้วกิเลสบังเงาข้างหลังนะ แล้วคอยเชือดเรา คอยเชือดเรานะ แล้วเราก็มาร้องไห้เลยนะ ปฏิบัติธรรมทุกข์น่าดูเลย ปฏิบัติธรรมมีแต่โทษ ปฏิบัติธรรมแล้วเจ็บช้ำน้ำใจ ปฏิบัติไปอยู่วัดไหนก็แล้วแต่ โคนเขาเร่งแถมตลอด ไปอยู่วัดไหนเขาถีบกันออกมา ใสนั้นมันเป็นกิเลสไม่ใช่ธรรม ธรรมคือความดีใจเขาถีบกันออกมาแล้ว อ้อ ...เขาถีบกันออกมานะ คนถีบเราเป็นคนไม่ดีเห็นไหม เราเป็นคนดี

แล้วก็มีปัญญาสิ แล้วก็คิดแก้ไขได้ ถ้าเรามีธรรมนะมันคิดได้ มันแก้ไขได้ เพราะธรรมดานะ หลวงตาพูดคำนี้ แหม สะเทือนมาก ที่ไหนมีคนดีที่นั่นมีคนชั่วช้อน เขามานะ เราว่าเราไปอยู่วัดอยู่ว่า อยู่กับพวกบัณฑิต อยู่กับพวกคนที่ประพฤติปฏิบัติ

แต่คนมันก็เข้ามาหาผลประโยชน์ และมันมาทำร้ายเรา เราบังเอิญไปเจอตรงนั้น เข้าแล้วมันสะเทือนใจเรา ใสนี้เห็นไหม มันแทรกเข้ามาใน กิเลสมันแทรกเข้ามา พอกิเลสมันแทรกเข้ามา มันก็มาทำลายเรา ใสนี้เราปฏิบัติธรรมเหมือนกัน กิเลสในใจเรา มันแทรกเข้ามา มันก็ทำลายเรา พอทำลายเราก็บอกว่า ปฏิบัติธรรมทำไมมันทุกข์มันยาก

ปฏิบัติธรรมมันจะเป็นประโยชน์ แต่กิเลสของเรามันจะโดนธรรมะเข้าไปข่มขี่ มันก็เลยแอบแฝง มันก็ใช้เล่ห์กลของมันทำลายคบะธรรมของเราก่อน พอทำลายคบะธรรมของเรา ไม่ใช่ธรรมะทำเรา กิเลสมันทำ พอกิเลสมันทำ เราต้องเอาธรรมสู้มัน

ธรรมคืออะไร สติปัญญา สติ สมาธิ ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นธรรมะ เป็นธรรมะ เป็นธรรมาวุธ เราตั้งสติ ตั้งสติทำความสงบแล้วเข้าไปต่อสู้กับมัน เป็นครั้งเป็นคราว ต่อสู้แล้วต่อสู้แล้ว ระหว่างธรรมะกับกิเลสมันต่อสู้ในหัวใจเรา กิเลสมันมีอยู่แล้ว มันแสดงตัวเมื่อไหร่ก็ได้ ธรรมะสติ อู้หู...ไปหามานะ ปีนเขาขึ้นไปบนยอดเขา มันอยู่บนยอดไม้ ปีนยอดไม้ขึ้นไปอีกนะ เอาสติมาสู้กับมัน เอาสติมาสู้กับมัน

หลวงตาพูดบ่อยกิเลสมันจะรุนแรงแค่ไหนก็แล้วแต่ ถ้าตั้งสติขึ้นมามันจะกั้นมันได้ ตั้งสติขึ้นมาจะกั้นมันได้ ไม่ให้มันรุนแรงจนเกินไป ไซ้ไหม ถ้าเราสู้มัน มันเจ็บช้ำน้ำใจก็ตั้งสติ พอตั้งสติเสร็จก็ทบทวนใจ สิ่งที่เกิด สิ่งที่เกิด สิ่งที่ทำ ถูกต้องดีงามหรือเปล่า ถ้าไม่ถูกต้องดีงามมันเกิดมาจากอะไร

ถ้ามันเกิดมาแล้ว อันนี้เป็นกิเลสหรือเป็นธรรม ถ้าเป็นกิเลสมันเป็นสิ่งที่ไม่ดี ทำไมเราไม่หลีกเลี่ยงมัน มันเป็นสิ่งที่ไม่ดีแต่เวลามันเกิดขึ้นมากับใจเรา เราก็ก็นั่งสมาธิ บอปปฏิบัติธรรมแล้วมันทุกข์มันยาก ปฏิบัติธรรมแล้วเห็นไหม ไม่เห็นได้อะไรเลย ปฏิบัติธรรมยังไม่ได้อะไรเลยนะ แล้วไม่ปฏิบัติมันจะเป็นไปขนาดไหน

โลกปัจจุบันนี้มันเร่าร้อนนัก คูสิดออกไปสังคม มีเงินไปเท่าไรเขาปลิ้นปล้อน เขาหลอกลวงเราหมดเลย เราจะเอาอะไรไปสู้กับเขา ถ้าเราไม่มาตั้งสติปัญญาของเราในปัจจุบันนี้ ถ้าเรามาตั้งสติปัญญาของเราในปัจจุบันนี้เห็นไหม เราเดินจงกรม นั่งสมาธิ ภาวนา ที่มันเกิดขึ้นมา สติปัญญานี้เอาเงินที่ไหนไปซื้อมันมา มันเกิดจากจิตของเรา มันเกิดจากการตั้งสติ การเกิดจากจิตให้จิตมันมีวุฒิภาวะขึ้นมา พอจิตมันเข้มแข็งมีวุฒิภาวะขึ้นมาแล้ว มันเข้าใจในตัวของมันเองแล้ว เราเข้าใจหมดแล้ว

เรามีจุดยืนของเรา ใครมันจะหลอกเรา ออกไปอยู่กับโลกเผชิญกับโลก โลกเขามีเล่ห์เหลี่ยมกันนะ มีเล่ห์เหลี่ยมเราก็มีสติของเราเราก็ตั่งสติของเราเห็นไหม มันเกิดมาจากอะไรละ เกิดจากปัญญาที่เราฝึกฝนขึ้นมา เกิดจากจิตใจที่เรามั่นคงขึ้นมา

ถ้าจิตใจมันคงขึ้นมา นิธรรมมันเกิดที่นี่ พอธรรมมันเกิดที่นี่ มันจะอยู่ที่ไหนมันก็สู้เขาได้ พอมันสู้เขาได้ สู้เขาได้ชนะ แล้วมันจะสู้เราอีก สู้กิเลสของเรามันต่อสู้กับกิเลสของเรา มันพยายามเสียดละ พอกิเลสมันหมดไปจากใจหมดนะ มันเป็นคนหวัชระนะ ความสุขที่หาได้จากใจนี้! ความสุขที่มันหาได้จากใจนี้!

วิมุตติสุข มันเป็นที่สัมผัสของใจ ไม่มีสิ่งใดสัมผัสวิมุตติสุขได้เลย นอกจากใจของเรา นอกจากความรู้สึกของสัตว์โลก ความรู้สึกของสัตว์โลกมันสัมผัสสิ่งนี้ได้ นี่ใจถ้าอย่างนี้ ไข่!

“พระพุทธเจ้าบอกว่าเธอจะมีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย”

ถ้าใจเป็นธรรมแล้ว โอ๊ย... สุขยอดมันมีที่พึ่ง แล้วไม่มีอะไรมีค่าเท่ามัน ไม่มีอะไรมีค่าหรรษา สิ่งใดที่มีค่า เขาก็มีค่าขนาดไหนนะ มันเป็นของชั่วคราว มันต้องใช้สอยมันต้องบกพร่องไป โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ ของที่ใช้จ่ายใช้สอยอยู่มันจะพร่องไปตลอดเวลา ไม่มีสิ่งใดคงที่เลยแม้แต่นูญ อามิสเห็นไหม การเป็นหมดบุญแล้ว ก็ไปเจอบาป หมดบาปแล้วก็เจอบุญ มีคนสร้างบุญสร้างบาปอยู่ตลอดเวลา มันพร่องอยู่เป็นนิจ มันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

แต่ธรรมอันนี้มันไม่มีการเปลี่ยนแปลง เธอจะมีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด แต่ต้องให้เป็นธรรมะจริงๆ ที่มันเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติให้เป็นธรรมของเรา เราชวนขวยขึ้นมา คูสิเราหาน้ำหาบทำขึ้นมาใส่โอ่ง ใส่ตุ่ม ใส่ไห เราเต็มไปด้วยหมดเลย เราจะใช้จ่ายใช้สอยได้สะดวกสบาย ในบ้านเราของใช้เต็มบ้านหมดเลย อะไรก็มีไปหมดเลย นอนกระดิกทำเลยนะ สุขสบายนะ

ถ้าของไม่มีอะไรเลยนะ ไม่มี ไม่มีเปล่านั้น ท้องก็ร้องจ๊อกๆ เลย ของก็ไม่มี ท้องมันก็ต้องการอาหาร หิวโหยจะมีอะไรเป็นที่พึ่งล่ะ เรามีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด แต่ให้เป็นธรรมตามคุณงามความความเป็นจริง

ถ้ามันยังไม่จริงนะ มีครูบาอาจารย์ มีครูบาอาจารย์ดีมากๆ เลย ตามเลย! ตามเลย! หลวงตาพูดบ่อยมากเวลาออกไปช่วยโลก ท่านบอกว่า ท่านเทศน์ตอนช่วยโลก เทศน์มากที่สุดเลย แต่มีการขาดตกบกพร่องอันหนึ่ง คือไม่มีใครถามปัญหาท่านพูดบ่อย ถ้ามีใครถามปัญหานั้นจะเต็ม ธรรมจะเต็ม นี่มันพร่องไป พร่องเพราะท่านเทศน์อยู่ข้างเดียว เราเทศน์มาก เทศน์มาก แต่ไม่มีใครถามปัญหาเลย เพราะธรรมะมันเลยไม่หลากหลายออกไป ถ้าใครถามปัญหา ปัญหามันจะชวนไปตลอดเห็นไหม

เรามีครูบาอาจารย์ เราถามปัญหานั้นนะ เราปฏิบัติแล้ว ทำไมจะไม่ถาม ถ้าถามแล้ว พูดคนละเรื่องเดียวกัน มันก็อีกเรื่องหนึ่งนะ เวลาเราถามแล้วอาจารย์พูดไปอย่างหนึ่ง เราพูดอย่างหนึ่ง เราต้องเอาเหตุผลมาเทียบเคียงว่าเหตุผลของท่านกับเหตุผลของเราเป็นอย่างไร ถ้ามีการเทียบกันนะ ต้องคนหนึ่งผิดเด็ดขาด ผิดเด็ดขาด อาจารย์ผิดหรือเราผิดเท่านั้นเอง

ถ้าเราผิดนะ ถ้าเราผิด คำว่าผิดของยังเป็นอนิจจังอยู่ เราต้องแก้ไขนะ ถ้าเราไม่แก้ไขนะ จิตเสื่อมนะ เห็นไหมสมาธิมีไว้ให้เสื่อม จิตของเราถ้ามีพื้นฐานขนาดไหน ถ้ามันเป็นโลก เป็นโลกหมายถึงว่ามันเป็นสิ่งโลกๆ อยู่ พร่องอยู่เป็นนิจ มันจะต้องเสื่อม ค่าเป็นธรรมดา คำว่าเสื่อมค่าเราควรระวังแก้ไข แล้วหาทางสร้างมันให้มันมีคุณค่า ถ้ามีคุณค่าขึ้นมาะ ถ้าเป็นธรรมไปแล้ว มันไม่มีการเสื่อมค่า มันจะเป็นความจริงของมัน เห็นไหม จงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด เอวัง